

w Włocławku ryl. J. Chrzczonowicz.

BIBLIOTHECA
VNIV. AGELL.
CRACOVENSIS

The crest of the University of Cracow, featuring a shield with a cross and a crown above it.

D Z I E I E

DOBROCZYNNOŚCI

KRAIOWEY I ZAGRANICZNEY

Z WIADOMOSCIAMI KU WYDOSKONALENIU
IEY SŁUŻĄCEMI.

R. 1823.

Tom I.

Pismo peryodyczne z poruczenia J. W. *Rimskiego* KORSAKOWA gubernatora wojennego litewskiego, ienerała piechoty i kawalera, na dochód domu ubogich Towarzystwa wileńskiego Dobroczyńności wydawane.

WILNO. JÓZEF ZAWADZKI TYPOGRAF.

Pozwolono drukować z polecenia JW. Woennego Gubernatora
dnia 30 Kwietnia 1823 roku.

ANDRZEY BUCHARSKI

Rzeczywisty radca stanu i kawaler.

309
1152

Biblioteka Jagiellońska

1002378695

PRZEMOWA.

JEST to prawie powszechnym u narodów oświeconych i naśladowania godnym zwyczajem że, ile razy czy to człowiek szczególny, czy całe towarzystwa wchodzą w jakiegokolwiek stosunki z publicznością, oznajmywać o swoim celu, zdawać sprawę z jego wykonania i wybadywać sądu powszechności za najważniejszy poczytują sobie obowiązek.

Tym torem postępując komitet naukowy już nieraz przemawiał do łaskawych czytelników pisma przez siebie wydawanego. Ostatnim razem uwiadamiając o rozszerzeniu jego układu wymienił ogólnie tylko przedmioty które w niem pomieszczane być mają, zostawiając na czas dalszy obszerniejsze rzeczy wyluszczenie. Gdy więc teraz Tom I. nowego ciągu dzieł dobroczynności pod rozwagę światłych i bezstronnych sędziów oddaie; poczytuie za rzecz przyzwoitą wytłumaczyć się jaśniej z tego, co przedsięwziął i co uskutecznić był w stanie.

Trzy główne oddziały mają składać materye tego pisma, które ponieważ z ogłoszenia we szczegółach swoich są znaiome, uwalniają nas od mówienia o nich obszerniej w tém miejscu.

Że przedmioty tyczące się duchowieństwa ściśle połączone zostały z historią dobroczynności, tego nam zapewne nikt za złe nie poczyta, ktokolwiek tylko nad naturą rzeczy zastanowić się zechce. Trzyma bowiem po większey części duchowieństwo szafunek chleba ubogich, swoją gorliwością, staraniem i pracą zebrany, a którym w duchu chrześcijańskiej sumnienności i miłosierdzia zawiaduje. Żaden stan nie zlał tylu dobrodzieystw na klasę ubogich, w żadnym tylu świetnych przykładów miłości bliźniego i poświęcenia się jego dobru znaleźć niepodobna. Wszakże i teraz gdy dochód z naszego pisma przeznaczony jest na rzecz ubogich tuteyszego Domu Dobroczynności, duchowieństwo świeckie i zakonne wszystkich wyznań pospieszyć z hoyną prenumeratą nie zaniedbało. Starał się iednak komitet i w tym względzie zachować ścisły wybór materyi, starał się umieszczać tylko przedmioty powszechniejszym ożywione interesem: i albo ważne przeszłych wieków z historyi kraiovey i kościelney ogłaszać pamiątki, albo wiadomości które zarówno literaturę i teologią obchodzą, albo nakoniec uwagi wszystkim stanom i wiekom służące, iakiemi są wiado-

mości wstępne do poznawania xiąg Pisma św. Podobnież i nadal postępować sobie zamierza: a dla uiszczenia się z przyjętego na siebie obowiązku, wiadomości o przedmiotach, które dotąd pomieszczone być nie mogły, później udzielone zostaną.

Komitet będąc przeświadczony, że wtenczas tylko godnie odpowie swojemu celowi, kiedy w piśmie swoim połączy naukę z przyjemnością, kiedy ie dla iak największej liczby czytelników dostępném i upodobaném uczyni, nie wahał się w tym nowym ciągu poświęcić kilku kart w każdym numerze dla poezyi. Maią tu miejsce wiersze pisane ku uwielbieniu dobroczynności: gdy zaś wszystkie dzieła miłosierdzia odnosić się powinny do Boga, iako iedynego źródła dobroci i cnoty; ody religijne i pieśni pobożne sprawiedliwie tu umieszczone być mogą. Bogata niegdyś literatura polska w ten rodzaj rymotworstwa w czasach naszych wzięwszy płody Karpińskiego i Woronicza nie prawie nowego nie ukazała. Stosowną więc zdawało się rzeczą i zgodną z duchem naszego pisma wskrzesić tę zaniedbaną część sztuki, aby dawnym zwyczajem nanowo zakwitnąć mogła. Udało się także wprowadzić zupełnie nieznanę dotąd u nas legendy, dające się szczęśliwie użyć w przedmiotach moralności chrześcijańskiej. Pierwsze ich proby w piśmie naszym pomieszczone, ieśli się czytelnikom podobaią, mogą zachęcić do ogłaszania ich i nadal.

Te są głównejsze odmiany, które uczynić równie z własney uwagi iak i z rad udzielonych komitetowi przez niektórych czytelników osądzono za potrzebne. Zmieniono format: bo terażniejszy wielu osobom zdawał się być dogodniejszym; stosownie więc do tego okazała się potrzeba podziału ciągu rocznego na 3. Tomy — Przy każdym tomie umieści się registr materyi i lista prenumeratorów, na końcu Tomu 3. położy się ogólny alfabetyczny registr dla łatwiejszego poszukiwania.

Jeżeli by kto z czytelników naszych, mając na względzie i pożytek powszechny i cel komitetu, zechciał przysyłać uczone prace swoje do pomieszczenia w naszym piśmie; takie z należytą wdzięcznością zawsze przyjmowane będą: ale szczególniejszym sposobem czułby się komitet obowiązany za udzielenie mu uwag i postrzeżeń nad samym układem Dzieiów i materyami, które w nich ogłoszone zostaną; korzystać z takich przestroóg i stosować się we wszystkiém, ile okoliczności pozwolą do żądań światley publiczności, za najmilszą poczyta sobie powinność.

M A T E R Y E.

T O M U P I E R W S Z E G O.

Przemowa . . . . . str. III.

DOBROCZYNNOŚĆ WSPÓŁCZESNA.

Wieczór Muzykalny na dochód ubogich 18.

WIADOMOŚCI RZECZY DUCHOWNYCH.

Rozporządzenie JW. Metropolity Siostrzeńcewicza względem siostr Maryawitek 210.

Odezwa do duchowieństwa Archidiecezyi mohilewskiej o pomocy dla wygnańców Greków 324.

SZTUKI, UMIEIĘTNOŚCI, KUNSZTA I RZEMIOSŁA.

W Y M O W A.

Rady dla młodego kaznodziei: przekład X. M. Olszewskiego 5. 115.

Kazanie X. Bonawentury Nosewicza, z okoliczności nabożeństwa żałobnego za dusze zmarłych członków towarzystwa dobroczynności miane 26.

Wyobrażenie nauki Pisma S. iey części i literatury przez X. M. Bobrowskiego 104. 306.

O Piśmie S. i czytaniu iego przez wszystkich, przez X. J. S. Krzyszkowskiego 221.

P O E Z Y A.

Dobroczynność oda Ignacego Szydłowskiego 19.

Bezbożność oda przez tegoż 327.

CHRYSZTUS oda z francuzkiego przełożona p. ł. 128.

Pacierz Legenda A. E. Odyńca 334.

Rodzeństwo Legenda Herdera z niemieckiego przekład
A. E. Odyńca 133.

Ray Legenda przez tegoż 247.

Wieśniacy Legenda przez A. C. 337.

Most wdowi przekład z francuzkiego Panny A. Wolf-
gang 135.

HISTORIA.

○ *Zakłady dobroczynne u starożytnych Rzymian przez*
Mikołaja Malinowskiego 36.

Kollegium dla Litwinów w Pradze; zakład Królowej
Jadwigi przez tegoż.

Synod Kobryński przez Józefa IV. Metropolite i przez
biskupów jego Sufraganów odprawiony, przekład
Jana Bobrowskiego 97.

Dom wychowania sierot we Gdańsku, przekład L. Ro-
galskiego 1.

Dokładniejsze szczegóły historyczne o dawnym szpitalu
S. Trójcy w Wilnie, tudzież o moście na Wilii 161.

Historia missyji religijnych przekład z franc. X. M.
Olszewskiego 138.

Wykazanie Urządzenia Pomocy dla ubóstwa w Anglii
przez Alexandra Bohatkiewicza 363.

Zywoit Edwarda Jennera wynalazcy walcyny przez Ka-
zimierza Kontryma 277.

PEDAGOGIA.

Rys historyczny usiłowań w uczeniu głuchoniemych
i zakładów na to przeznaczonych; wiadomość ze-
brana przez Pannę Alexandrę Wolfgang. ciąg 2. 46.
ciąg 3. 181. ciąg 4. 250. ciąg 5. 338.

Sposób uczenia robót ręcznych w szkołach elementarnych
dziewcząt, przekład Panny Alexandry Wolfgang 55.

Wiadomość o stanie szkół w królestwie polskiem z roku
1821 i 2.

TECHNOLOGIA.

- Porównanie własności pożywnych w pokarmach. Rapport wydziałowi lekarskiemu w Paryżu, przez PP. Percy i Vauquelina dn. 9. Kwietnia 1818. roku podany; przekład Jana Wolfganga 65.
- Obchodzenie się z nabiałem, a szczególniej o robieniu serów w obwodzie gór kruszcowych saskich zwanym przez tegoż 295.
- Uwagi względem mleka i masła przez tegoż 388.
- Sposób prędkiego zbitania masła przez tegoż 389.
- O wpływie karmu na mleko krów doynnych p. t. 390.
- Łatwy sposób oczyszczania siana p. t. 392.
- Sposób zachowywania zboża przez czas długi aby się nie psuło p. t. 393.
- O zachowaniu iay i serów p. t. 395.
- O sposobie robienia cydru p. t. 396.

MEDYCYNĄ POPULARNĄ.

- Medycyna ubogich, przekład I. E. Lachnickiego 73.

LITERATURA I BIBLIOGRAFIA.

- Rozbiór dzieła pod tytułem Amelia Matką panny Tańskiej przez I. E. Lachnickiego 88.
- Recenzja dzieła pod tytułem X. Pleban X. M. Korczyńskiego przez Mikołaja Malinowskiego 397.
- Wiadomość literacka 96.

RZECZY ROZMAITE.

- Dom dla obłąkanych na umyśle w Blomingsdalu w stanach zjednoczonych Ameryki, przekład Jana Bobrowskiego 90.
- Sposób uspienia pszczół, przekład W. Górskiego 92.
- Osiary Hrabi Walickiego dla nauk tamże.
- O stanie rolnictwa w Chinach przez Jana Wolfganga 199.

- Polioya wiejska w Chinach przekład tegoż 201.*
Informacya Januszowi i Michałowi Korybutom Xiążętom
Wiśniowieckim dana przez ich matkę 202.
Dobroczynność xiężney Anny Szachowskiej 208.
Dom obłąkanych na umyśle w Wiedniu przez A. W. 303.
Doniesienie Meteorologiczne przez X. D. Czaykowskiego
406.
Postępek dobroczynny A. Bonafox i M. Dekurt. 414.
Dary dla biblioteki komitetu naukowego 304.
Osiara dla Komitetu. 415.
Lista członków przybyłych w r. 1822 do Towarzystwa
wspierania niedostatnich uczniów Uniwersytetu.
Lista Prenumeratorów.

LISTA PRENUMERATOROW

NA DZIEIE DOBROCZYNNOSCI 1823 ROKU.

- Alexiciowa Senatorowa.
Andrzejkowicz Michał Gubernator Grodzieński.
Andrzejkowicz Felix Prez. sądu Gran. Gub.
- Barska Szkoła XX. Bazylianów.
Berdyczewska Szkoła.
Bernatowicz Ludwik Stolnik Witeb.
Bialecki X. Onufry Przełoż. XX. Trynit. w Łucku.
Bideaux Józef.
Bilinkiewicz X. Opat Poczaiow.
Bilski Józef Guber. Sekr.
Bobruyska Szkoła.
Bogucki Józef b. Kapitan.
Bohdanowicz X. Franciszek Dziekan Drohicz.
Boreyko Wacław Dozor. honor. Ex. 4.
Broniewicz X. Jan Kapelan Szkoły Zytom.
Brzostowski X. Hrabia Kanonik Wileń.
Bucharski A. S. K. i kaw.
Bułhak Ignacy Dozor. honor.
Butkiewicz X. Tadeusz.
Behler X. Henryk Prałat.
- Chreptowicz Adam Hrabia.
Centelewicz X. Przeł. Kl. XX. Trynit. w Wilnie.
Cieciszewski X. Biskup Łucki.
Cybowicz X. Kan. D. T. w Wilnie.
Cybulski X. Luciusz Przeł. Kl. XX. Trynit. w Orszy.
Cywiński X. Prałat Katedr. Wileń.
Czetwertyński Dymitr Xiążę.
Czochrayski X. Dziekan.
- Datnowska Szkoła.
Daukszewicz X. Podkustoszy.
Dębiński Ludwik Hrabia.
Dmochowski X. Kazimierz Kan. Wileń.
Dmochowski Michał Pisarz Kom. Sąd. Eduk.
Dobielewski Felix Adwokat.

Dobielewski Ignacy Podsedek.
Dziekoński Michał Hrabia.
Dobrowolski Tadeusz Komornik.
Dernałowicz Wincenty Marszałek.
Dernałowicz Stefan Sędzia Depart.

Giedroyć X. Biskup Zmudzki i Xiążę. Ex. 2
Giedroyć X. Kan. Zmudzki Xiążę.
Gawrogh X. Ambroży Gward. XX. Bernard. w Telszach.
Gierdwiłło X. Maciey Naucz. w Gimn. Białyst.
Goylewicz X. Official Zmudzki.
Grabowski Rafał Podkomorzy.
Grodzieńska Szkoła XX. Dominikanów.

Herburtowa Marcyanna.
Hryhorewicz kap. i kaw.
Humańska Szkoła XX. Bazyl.
Hussakowski X. Pleban Mirski.

Jakubowski X. Prokur. XX. Franciszkanów.
Jankowski Józef Doktor Med.
Janowiczowa Stolnikowa.
Jasiński b. Marsz. Wileński
Jelski X. Wincenty Proboszcz Niehniewicki.
Jelski Ludwik podpółk. i kaw.
Jundził Wiktor Hrabia.
Iliński Rad. Tay. Hrab. Senator i kaw.
Jarmoliński X. Piotr Prałat Archidiakon.

Kaliszewicz X. Józef Deputat.
Kamiński X. Cezary Prow. XX. Bazyl. Ex. 2.
Kaniewski X. Jan Dziekan.
Kaniowska Szkoła XX. Bazyl.
Karmelici XX. w Berdyczewie.
Karwicki Wincenty Hrabia.
Kawecki X. Jan Proboszcz Białostocki.
Kibort X. Tomasz Pleban Johaniszkielski.
Kieydańska Szkoła.
Kłoczko X. Kanonik Miński.
Kobecki Jan b. Sędzia.
Korzeniowski Michał Rad. St.
Kontrym Kazimierz.
Kopecki X. Proboszcz Kieydański.
Kopiiowski Adam D. F. Dozorca Szkoły Zyt.
Kopiiowski Bolesław.

Korsakow Rimski Woieny Gubernator Litew.
Korsakow Rimski Włodzimierz Maior.
Kossakowski Adam Biskup.
Krasławska Szkoła XX. Missionarzy.
Krzemieniecki Klasztor XX. Bazylianów.
Krzyżanowski X. Marcin Kan. Łucki Regens Sem.
Klaczko Hirsz Aronowicz Kupiec.
Kuczyński X. Wilhelm Przełoż. Kl. XX. Tryn. w Berezie.
Kunicki X. Kasper Przeł. XX. Trynit. w Witebsku.
Kiniewicz Choraży.
Kraśńska z Czackich Antonina Starościna w Kam. Pod.
Kirkor Michał Pułkownik.

Lachnicki Ignacy Półkow.
Lewicki X. Pachomiusz Opat Owrucki.
Lipiński Fabian Marszałek.
Lipiński X. Wincenty Przeł. Kl. XX. Trynit. w Teofipolu.
Lebarska Szkoła XX. Bazylianów.
Lubieszowska Szkoła XX. Piarów.
Lubomirski Antoni Xiążę.
Lubomirski Eugeniusz Xiążę.
Lubomirski Konstanty Xiążę.
Liykowska Chorażyna.
Liykowski Henryk.
Łowecki X. Kanonik.

Montrymowicz Sędzia Gran.
Machnauer Aptekarz.
Machcewicz X. Michał kan.
Mackiewicz X. Borgiasz Biskup Kamieniecki.
Magnuszewski X. Woyciech Proboszcz.
Maiewski X. Prałat Mohil.
Mańkowski X. Przeor Karmel. Wil.
Marcinowski Antoni Redaktor i kaw.
Marcinowski X. Kanonik Brzeski.
Marczyński X. Zastępca Przeł. Szkoły Kamienieckiej.
Martusewicz X. Biskup.
Matulewicz X. Jan Dziekan i Pleban.
Mineyko X. Raymund Dozorca Szkoły Datnowskiej.
Maxymowicz Vice Gubernator Grodz.
Mierzwiński X. Benedykt Przeł. Kl. XX. Tryn. w Brahiłowie.
Miksiewicz X. Antoni Przeł. Kl. XX. Trynit. w Mołodecznie.
Mikulski Florian Sędzia.

Mikulski Stefan Doż. hon.
Misztowt X. Kanonik.
Młodzianowski X. Kanonik.
Mogien X. Kanonik.
Mołodecki Jan.
Moszyński Ignacy Hrabia.
Moszyński Piotr Hrabia Dozorca hon.
Mścisławska Szkoła XX. Bernardynów.

Neumann Plenipotent.
Nieswizki Klasztor XX. Bernardynów.
Niezabitowski Komornik.
Nosewicz X. Kaznodz. Katedr. Wil.

Odyniec Benedykt.
Okolów X. Superior Byteński.
Oszczokliński X. Proboszcz Wiśniewski.
Osztorp Leon Marszałek Ihumeń. i Komand.
Owrucka Szkoła XX. Bazylianów.
Orda Piotr Kolleski Assessor.
Oskierka Rafał Strażnik Litewski.

Pachnikiewicz X. Dyonizy.
Pawłowski Benedykt Adwokat.
Pilchowski X. Ignacy.
Pińska Szkoła XX. Franciszkanów.
Piwnicki X. Prałat Archid. Łucki i kaw.
Plater Adam Hrabia Dozor. hon.
Podhorodeński Marszałek.
Podhorodeński X. Kanty Bożydar Biskup.
Polanowska Starościanka.
Polencz Tytul. Sow.
Polikowski X. Jan Proboszcz Białostocki.
Połoński X. Opat.
Pomarzański Alexander Sowiet.
Ponińska z Bierzyńskich.
Popławski Albin A. S. G. G. W.
Postawska Szkoła.
Pczycki X. Maurycy Przeor XX. Karm. Rowiens.
Prolewicz Alojzy Kapit.
Poczaiowski Klasztor XX. Bazylianów.
Pruchnicki Piotr.
Pawłowski Ignacy Korwin Prob. Kat. i Offic. w Kam. Pod.

Puzynianka Zofia Xiężniczka.
Pociej Graff.

Ratomski Justyn.
Razutowicz X. Dominik.
Rodziewicz X. Pleban Indurski.
Rokosz X. Jan Kan. Kam.
Rostkowski Józef.
Różanostocki Klasztor XX. Dominikanów.
Rudnicki X. Kan. Zmudzki.

Sapięha Franciszek Xiążę Sow. Tajny.
Sarbiewski Józef.
Seminarium Główne Wileńskie.
Seminarium Dyecezalne Wileńskie.
Sierakowski Maxymilian Hrabia.
Siesicki Felix Sędzia.
Skaliszewski X. Felix.
Skierniewski X. Prałat.
Słonimska Szkoła.
Słucka Szkoła.
Słucki Opiekuńczy komitet.
Sobański Alexander.
Sobański Wojciech.
Sokolnikowska Szkoła XX. Franciszkanów.
Sółtan Radca Stanu.
Sosnowski X. Antoni Surrogat.
Starorypiński Franciszek Sędzia.
Starzyński Jan Rotmistrz.
Stecki Ludwik Prezes.
Stecka Tekla z Wilgów.
Strzeмиński X. Leopold Przeł. Kl. XX. Trynit. w Kamieńcu.
Supiński X. Prałat.
Suryń Ignacy.
Swiczyń Radca Stanu.
Swisłockie Gimnazjum.
Syrtowt X. Regens Sem. Dyecezal. Zmudzkiego.
Szadurski Hrabia Radca Stanu.
S Zantyr Hrabia Stanisław Prałat i kaw.
S Zantyr Bogusław Hrabia, Chorąży i kaw.
Szulc Maciej Aptekarz i kaw.
Szybieko Józef Podpółkownik.
Szybieko Ignacy Maior.

Szumowiczowa Anna.
Szyrmina Salomea Marszał.
Szyszło Józef Dozor. honor.
Sławoczyński X. Proboszcz i Dziekan Bychow.
Szymanowski Starosta.

Towarzystwo Kassynowe Wileńskie.
Tupalski X. Antoni Official Prałat i kaw.
Traszkuińska Szkoła.
Tomaszewski Daniel Delegat.

Walicki Hrabia Podstoli Koronny.
Weleśnicka Szkoła parafialna.
Więckowski X. Emilian przeł. Kl. XX. Trynit. Krzywic.
Wileńskie Gimnazyum.
Wiński X. Dziekan.
Wirion Jan Podkomorzy Grodz.
Wisłocki Jan Prezes i kaw.
Włodzimirska Szkoła XX. Bazylianów.
Wolfgang Jan Prof. Uniw. Wileń.
Woyciulewicz Budowniczy.
Woczyński Kameriunkier.
Wyszkowski Generał.
Winnickie Gimnazyum.

Zabialska Szkoła XX. Dominikanów.
Załęcki Franciszek Marszałek i kaw.
Załęski X. Dominik Z. K.
Zdzieckowska Anna Generałowa.
Znosko Prof. Uniw. Wileń.
Zahorowski Klasztor XX. Bazylianów.
Żurakowski Franciszek Sędzia.
Żyrowicka Szkoła XX. Bazylianów.
